

TÉMA: VETERNÁ ERÓZIA

METODICKÉ POZNÁMKY

CIELE

Žiaci

- si majú osvojiť pojem veterná erózia.
- majú spoznať jeden z princípov stanovovania prашného spadu – a to zachytávaním prachu, ktorý sedimentuje vplyvom gravitácie, na lepivom povrchu vazelíny.
- majú spoznať jeden zo spôsobov merania a to porovnávaním vzorky so škálou, ktorá tvorí štandard.

ZARADENIE DO VYUČOVANIA

Predmet: Biológia

Téma: Neživé zložky životného prostredia – vzduch, pôda

TEORETICKÉ MINIMUM PRE UČITEĽA

ERÓZIA PÔDY

Postupné rozrušovanie pôdy a prenos jej častíc na iné miesta sa nazýva erózia pôdy. Erózia býva zapríčinená najmä vodou alebo vetrom. Na základe toho hovoríme o vodnej a veternej erózii. Je to prirodzený proces, ktorý by mal byť v rovnováhe s tvorbou pôdy. V súčasnosti sú však pôdy ohrozené nadmernou eróziou, napríklad v dôsledku holorubného spôsobu ťažby dreva. Nadmernou eróziou bývajú ohrozené hlavne poľnohospodárske pôdy. Príčinou býva obvyčajne nevhodné rozmiestnenie kultúr, nesprávne agrotechnické zásahy (orba po spádnici), nadmerné zošľapávanie pôdy pri pasení, odlesňovanie a podobne.

TUHÉ ZNEČISŤUJÚCE LÁTKY

Tuhé a kvapalné častice rozptýlené vo vzduchu tvoria aerosól. Pochádzajú predovšetkým z prirodzených zdrojov, napr. vulkanická činnosť, pôdny prach, peľ, kvapôčky morskej vody a mikroorganizmy roznášané vetrom. Z antropogénnych zdrojov pochádzajú sadze, popol a popolček, olovo a jeho zlúčeniny atď. Vznikajú najmä spaľovaním tuhých palív, v doprave, pri spracovaní nerastných surovín (napr. v cementárňach, metalurgických závodoch), v mlynoch, v nábytkárstve a pod.

Tuhé častice môžu ovplyvňovať odraz a rozptyl slnečného žiarenia a nad silne znečistenými oblasťami môžu znížiť množstvo slnečného žiarenia o 15 % za rok. Okrem toho tuhé častice pôsobia ako kondenzačné jadrá, na ktorých kondenzuje vodná para. Týmto spôsobom významne ovplyvňujú klimatické podmienky: oblačnosť, množstvo zrážok, výskyt hmiel.

Tuhé exhaláty pochádzajúce z antropogénnych zdrojov sú veľmi nebezpečné pre dýchacie cesty človeka. Drobné zrníčka prachu dráždia dýchacie cesty, ukladajú sa v pľúcach a môžu byť jednou z príčin chronickej bronchitídy, astmy. Kremenný prach a azbest pôsobia toxicky a vyvolávajú chorobné zmeny na pľúcnom tkanive (silikóza, azbestóza).

PRINCÍP

Princípom práce je zachytávanie prachových častíc na lepivom povrchu, ktorý vytvoríme nanosením vrstvy vazelíny na biely povrch, ktorý neabsorbuje vodu. Stanovenie prašného spadu s časovým odstupom sa uskutoční porovnaním znečistenej vrstvy vazelíny so štandardom pre posúdenie veľkosti plochy pokrytej časticami v %.

POMÔCKY

výkres (A5), lepiaca páska, vazelína, štetec, priesvitný obal na dokumenty (euroobal)

TÉMA: VETERNÁ ERÓZIA

Problém: Obsahuje vzduch pôdu?

Príprava: Pôsobením vetra na jemné čiastočky odkrytej pôdy môže dochádzať k ich odnášaniam a ukladaniu na inom mieste. Tento proces sa nazýva **veterná erózia**. Prachové častice zo vzduchu sa môžu usadzovať na rôznych predmetoch.

Prv než sa usadia, môžeme ich vdychovať. Zvýšený obsah prachových častíc vo vzduchu je pre nás škodlivý.

Úloha: Ako by si dokázal, že sa v ovzduší nachádza prach pochádzajúci z pôdy?
Ako by si zmeral jeho obsah?

Navrhovaný postup	Pripomienky tvojich spolužiakov

Vypíš aké pomôcky by si potreboval na dokaz prachových častíc vo vzduchu.

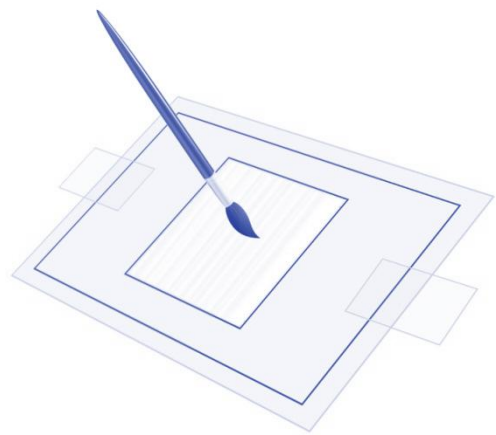
Úloha: Vykonaj **stanovenie prašného spadu** v okolí školy.

Príprava: Prachové častice zo vzduchu sa môžu usadzovať na rôznych predmetoch, napr. na okennej parapete. Posúď a vytvor predpoklad, kde sa bude usadzovať viac prachu na náveternej strane budovy alebo na záveternej. Svoj odhad zapíš do tabuľky.

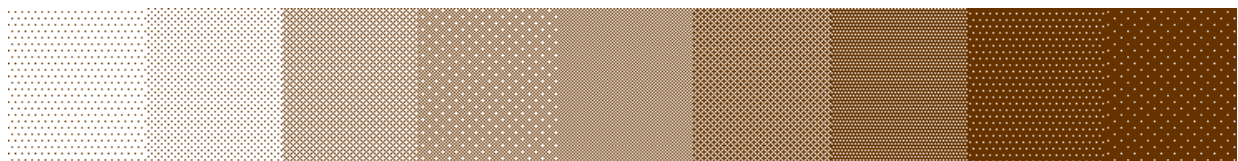
Pomôcky: výkres (A5), lepiaca páska, vazelína, štetec, priesvitný obal na dokumenty (euroobal)

Postup: Na výkres s rozmerom A5 nakresli do stredu štvorec s rozmermi 10 × 10 cm. Výkres vlož do priehľadného a číreho plastového obalu na dokumenty. Plochu štvorca, ktorá presvitá cez obal, natri vazelínou. Zariadenie umiestni na 30 dní za okno na parapetu a zabezpeč lepiacou páskou. Po 30 dňoch zariadenie odlep. Pomocou lupy pozoruj, čo sa na vazelíne zachytilo. Percento povrchu pokrytého časticami prachu posúď pomocou priloženej škály.

Štandard pre posúdenie veľkosti plochy pokrytej časticami v %

10 %   20 %   30 %   40 %   50 %   60 %   70 %   80 %   90 %

Pozorovanie:

Povrch pokrytý prachovými časticami	náveterná strana budovy		záveterná strana budovy	
	predpoklad	výsledok	predpoklad	výsledok
po 10 dňoch		%		%
po 20 dňoch		%		%
po 30 dňoch		%		%

Záver:

Usadzovanie prachu je zapríčinené pôsobením _____ na prachové častice. Metóda na stanovenie prašného spadu využíva to, že vazelína má _____ povrch.

Ako vyzerali častice, ktoré sa zachytili na vazelíne?

Ako by sa dala pôda ochrániť pred veternou eróziou?